

Indhold

Indledning.....	2
Welcome to Sisters Academy.....	2
Teatralitet.....	3
Performer og studerende – menneske til menneske.....	4
Systemets nye DNA.....	5
Rites de passage.....	6
Hvilke traditioner er at finde i Sisters Academy?.....	6
Konklusion.....	7
KILDELISTE.....	9

Indledning

I denne opgave vil jeg undersøge hvilke traditioner og dramaturgier der ligger til grund for performanceprojektet Sisters Academy. Jeg vil have særligt fokus på brugen af teatralitet. Efter denne indledning kommer fire afsnit som er en analyse af det æstetiske hierarki i Sisters Academy. Afsnittet *Welcome to Sisters Academy* og *Teatralitet* er en redegørelse for de konkrete valg der er taget i forestillingen, som udgør den nederste del af det æstetiske hierarki. Herefter følger afsnittet *Performer og studerende – menneske til menneske* som er det midterste lag i det æstetiske hierarki. Denne del omhandler dramaturgien, og jeg vil undersøge hvordan brugen af human-specific teater påvirker dramaturgien i Sisters Academy. Øverst i kunsthierarkiet ligger kunstsynet som ligger til grund for alt i forestillingen. I afsnittet *Systemets nye DNA* vil jeg på baggrund af de forrige afsnit redegøre for kunstsynet i Sisters Academy. I afsnittet *Rites de passage* vil jeg trække historiske parraller til overgangsriten. Til sidst vil jeg i afsnittet *Hvilke traditioner er at finde i Sisters Academy* diskutere hvilke slags dramaturgier der er på spil i Sisters Academy.

Min viden om Sisters Academy kommer fra et observeret møde mellem performancegrupperne Sisters Academy og Cantabile 2. De lavede laboratorieøvelser med det formål at se, hvad de kunne lære af hinandens poetikker. Jeg har primært observeret udefra. Kun da jeg var deltager i teatergruppernes afsluttende prøveforestilling observerede jeg indefra og kan redegøre for det følelsesmæssige aspekt. På grund af opgavens omfang fokuserer jeg kun på Sisters Academy som blev repræsenteret af Gry Worre Hallberg i det pågældende møde.

Welcome to Sisters Academy

Sisters Academy er et kunstprojekt som er støttet af Statens Kunstråds Huskunstnerordning med 275.000 kroner (Kjær, 2014). Under ledelse af Gry Worre Hallberg og Anna Lawetz, skaber Sisters Academy på udvalgte gymnasier i Norden, et frirum for både lærere og elever, så de kan få lov til at opleve og eksperimentere med alternative læringsmetoder med udgangspunkt i det kreative. I et par uger hvert sted overtager "The New Staff" ledelsen af gymnasiet, som i dette tidsrum kaldes for Sisters Academy. Senest var det flow-afdelingen på HF og VUC Fyn der blev forvandlet, og det er ud fra denne case mine undersøgelser om Sisters Academy har sit udspring. På Sisters Academy udfordres lærer-elev rolle og relation, og der leges bevidst med spillet mellem virkelighed og fiktion (Hallberg pp. 105).

Der arbejdes med human-specific og site-specific teater. Et grundlæggende princip er, at alt som udgangspunkt er det samme, der sker ingen magiske forvandlinger. Gymnasiet bliver ved med at være en skole, matematik vedbliver at være matematik, eleverne elever og de ansatte fortsætter med at have deres

sædvanlige funktioner – men alting foregår med et twist. Gymnasiet forandres overordnet på to niveauer: det fysiske og det mentale.

På det fysiske niveau arbejder Sisters Hope med installationer. Scenografi og lydbilleder er en vigtig del af skabelsen af Sisters Academy, og hele skolen forandres med lys, røg og dufte. Gry Worre Hallberg understreger, at der *altid* bruges soundscapes. Ved brugen af disse bliver man hele tiden mindet om, at dette ikke er en almindelig hverdagsituation. Alle klasselokaler bliver fysisk forvandlet. Lærerne (og alle andre ansatte) får til opgave at finde deres *poetic selves* og udsmykke klasselokalet efter deres indre landskab. Jeg vil komme nærmere ind på det poetiske selv om lidt. Både performere, elever og ansatte er klædt ud. Alt er målrettet, at det er sanserne og æstetikken der er i centrum, og fantasien kan få frit spil. Samtidig er reglen, at alle snakker engelsk på skolen. Ligesom soundscapes bevirker dette, at man fjernes lidt fra virkeligheden.

Forud for at "the new staff" indtager skolen, har lærerne mødtes med Gry Worre Hallberg og Anna Lawetz for at skabe det poetiske selv. Det poetiske selv skal forstås som en lille del af den enkeltes personlighed som kan fremhæves, forstørres og udforskes og derved gøres til en styrke. I en øvelse alle lærerne skal i gennem, spørges der ind til det poetiske selvs identitet: alder, værdier, karakteristika. For eksempel kan skolepsykologen være *the psych-magician*. Hun har stadig sin almindelige funktion, men den rammesættes på en helt anden måde. Ved hjælp af sit poetiske selv og de karakteristika det måtte have, kan hun være praktiserende psykolog med fokus på det sanselige og kreative. Når lærerne bygger deres tableauer, rummet hvori det poetiske selv udtrykkes, lægges der vægt på, at rummet skal være så stærkt, at man ikke tænker over hvad man gør i det, men at man bare handler. Det poetiske selv bliver lærernes redskab til at opdage nye perspektiver på deres undervisningsmuligheder. Også performerne opbygger et tableau og indtager fiktive funktioner i Sisters Academy. Eleverne har mulighed for at besøge dem i deres tableauer. En vigtig ting der er med til at definere poetikken på Sisters Academy, er at der ikke er fastlagt et performancedesign. Som udgangspunkt har performerne nogle redskaber de kan bruge i mødet med eleverne, men alt beror på improvisation og på hvad det enkelte menneske bringer ind i rummet. Det personlige møde med andre er meget værdifuldt på Sisters Academy.

Teatralitet

Brugen af teatralitet er et særligt kunstnerisk valg foretaget i Sisters Academy, og det er et interessant valg set i forhold til at deres mål er at skabe et så ærligt møde som muligt mellem performer og tilskuer. Jeg finder det væsentligt at beskrive teatralitet, fordi der er mange forskellige forståelser af den. Der findes ingen fast definition man kan arbejde ud fra. Min brug og forståelse af begrebet teatralitet har sit udspring i Josette Féral's beskrivelse af den, og suppleres med teori fra Torunn Kjølner's gengivelse af Féral's tekst.

Ifølge Féral er teatralitet resultatet af en simultan splittelse mellem virkelighed og fiktion, hverdagsrummet og det symbolske rum (Féral pp. 11). For det første adskiller tilskueren sig fra den hverdagslige situation for at kunne indleve sig i stykket eller performance. Denne adskillelse er med til at teatralisere det observerede objekt eller event. Performernes kroppe er et eksempel på noget i det teatrale rum, som repræsenterer både virkeligheden og fiktionen. Tilskueren observerer denne friktion mellem to planer og springer mellem dem. Bevægelsen frem og tilbage er med til simultant at adskille og samle to forskellige verdener (ibid pp. 11). Ifølge Josette Féral er det en forudsætning for teatralitet.

På Sisters Academy undervises eleverne fortsat i deres almindelige fag (*virkelighed*), men skolen har skiftet navn, og de er nu elever på Sisters Academy - ikke HF og VUC Fyn (*fiktion*). Klasselokaler og undervisningen (*hverdagsrummet*) får en ny dimension i kraft af det udsmykkede rum, forvandlede lærere og det kreative i centrum (*det symbolske rum*). Skolens navneskifte og det ændrede rum er medhjælper til at eleverne lever sig ind i fiktionen. Eleverne får fortalt historien om hvor Hallberg og Lawetz, som kalder sig "The Sisters" kommer fra og hvorfor. Det bidrager også til fiktionen, at de præsenterer sig som deres poetiske selv, og ikke som Gry og Anna fra København. Eleverne oplever en friktion mellem to verdener, og ifølge Josette Féral er dette en faktor for skabelsen af teatralitet. De helt konkrete greb der anvendes for at lægge et teatralt lag over en almindelig hverdagssituation er engelsk tale og soundscapes. Ifølge Torunn Kjølner betegner teatralitet (som tidligere nævnt) en oplevelse af nogen eller noget som om det var teater. Det vil sige, at elevernes ægte sociale handlinger pludselig får en helt ny betydning i det teatraliserede rum, blandt andet i kraft af engelsk tale.

Performer og studerende – menneske til menneske

Human-specific teater tager udgangspunkt i mødet mellem mennesker. Målet er, at alle tilskuere får en intim oplevelse i alene eller i en lille gruppe sammen med performer. Human-specific teater er afhængigt af publikumsdeltagelse. Det er karakteriseret ved at anvende forskellige former for sensorisk kommunikation (Cantabile2.dk, 2014). På Sisters Academy er målet at skabe et så ærligt møde som muligt mellem deltagere og performere. Det personlige møde har stor værdi. Men hvilken indvirkning har det en human-specific tilgang på dramaturgien? Fordi human-specific teater er baseret på det den enkelte bringer med ind i rummet, er meget bygget på uforudsigeligheder. Dette påvirker naturligvis dramaturgien. Cantabile 2 er en performancegruppe der arbejder med human-specific teater. Cantabile 2 laver et interaktionsdesign, så performer ved hvad der skal gøres i forskellige situationer. Det gør de ikke i Sisters Academy. Som nævnt findes der redskaber i rummet som performer kan bruge, men i Sisters Academy bygges al interaktion på improvisationer. Det er helt afgørende hvad den enkelte deltager giver til mødet. Det handler ikke kun om at performerne skal give – det skal deltageren også. Det karakteriserer Sisters

Academy at det lige så meget er performerens oplevelse og velvære der er i fokus, som det er deltagerens. Når der ikke findes et interaktionsdesign, er dramaturgien afhængig af deltageren. Oplevelsen bliver unik på en helt anden måde end hos Cantabile 2. I Sisters Academy er der tale om en energetisk dramaturgi hvor nærværs-erfaringer og forvandling er i centrum. Jeg vil komme ind på overgangsriten om lidt.

Systemets nye DNA

I den nederste del af det æstetiske hierarki hos Sisters Academy ser vi kunstneriske valg der er meget prægede af det sanselige og det æstetiske. I human-specific teater er netop dette i centrum, og er med til at skabe en hel og meget personlig oplevelse for den enkelte deltager. I og med at Sisters Academy skaber et intimt møde med performerne og med det sanselige, peger det hen i mod at styrken i det sanselige er det, deltageren skal tage med sig derfra. Det vil sige, at kunstsynet i Sisters Academys æstetiske hierarki handler om at vække nye perspektiver og synspunkter i deltagerne. Man kan drage paralleller til Bertolt Brecht og hans verfremdungseffekt. Josette Féral præsenterer teatralitet som sammenhængende med kommunikation (ophavsmanden til dette synspunkt er ikke nævnt). Teatralitet er en proces hvori performerne sætter tingene i et andet perspektiv for at tilskuerne kan se anderledes på dem. Dette læner sig også op at Brechts verfremdungseffekt. Bertolt Brechts idé om en verfremdungseffekt var et forsøg på at fremmedgøre begivenhederne på scenen så meget at publikum ville undre sig over dem. Ultimativt håbede Brecht at folk ville relatere begivenhederne på scenen til den socioøkonomiske tilstand i den virkelige verden, se deres liv i et nyt lys og opnå et ønske om at ændre nogle samfundsforhold (Brockett pp. 419). Teatraliteten i Sisters Academy er et konkret virkemiddel skal gøre undervisningen anderledes og starte en refleksion hos eleverne. Allerhelst skulle brugen af det sanselige og kreative sættes i et positivt lys. Den opfattelse skulle eleverne gerne tage med sig ud fra Sisters Academy og bruge i fremtiden. Har man Brecht med i sine betragtninger, er kunstsynet hos Sisters Academy, at den skal forsøge at inspirere samfundet til at tænke anderledes. Tænke ud af de kasser vi normalt bliver placeret i.

”Vi tror jo virkelig på den her vision om et mere sanseligt og poetisk samfund. Og det er derfor vi så brændende ønsker at gå ind i uddannelsessystemet. Det er der man kan inspirere morgendagens mind-set. Morgendagens ledere går i skole nu, og hvis de får integreret denne her mere sanselige og poetiske tilgang, så bliver samfundet også langsomt anderledes. Det er den intervention vi håber på.” - Gry Worre Hallberg (Kjær, videoartikel 2:08-2:40)

Her siger Gry Worre Hallberg helt konkret hendes kunstsyn er. Hun ønsker at påvirke samfundet indefra så den kreative tankegang kommer mere i centrum. Kunsten skal tages mere seriøst og ikke isoleres i en

autonom boble, hvori den ikke har sammenhæng resten af samfundet. Den skal anerkendes som et værktøj til læring og ledelse. I Hallbergs egne ord er ønsket er at ændre systemets DNA. Plante en tankegang tidligt i unges liv, som forhåbentligt følger med dem helt ud på arbejdsmarkedet.

Rites de passage

Som afslutning på forløbet med Sisters Academy, får lærerne den opgave at udvælge tre ting de har lært under Sisters Academy's ledelse, og bruge dem i deres fremtidige undervisning. Om end det er i de små, kan denne opgave åbne op for den kreative tankegang hos lærerne, som påvirker eleverne, som tager det med sig videre i deres uddannelsesforløb. Der tages ansvar for overgangene til og fra tiden på Sisters Academy. Det er meget centralt at tage ansvar for disse faser når man ønsker at have en stemme udenfor det teatrale rum. . I 1909 opstillede Arnold van Gennep en model over de tre faser i overgangsriten. Overgangsriten eller *rites de passage* består af den præliminale, liminale og postliminale fase (Fischer-Lichte, pp. 36). Den præliminale fase er udskillelsesfasen hvor ritens objekt fremmedgøres fra sit hverdags liv eller hverdagslige sociale liv. På Sisters Academy sker udskillelsen i form af de fysiske ændringer på skolen. Der åbnes med en ritual-lignende ceremoni hvor de blandt andet hejser Sisters Academy-flaget. Den vigtigste ændring er i mine øjne at eleverne skal tale et fremmedsprog og bære uniform. Det kan bidrage til en usikkerhed og sårbarhed og fører dem derved over i den liminale fase. I denne fase finder overgangen til det nye sted. Den der skal undergå en forvandling, vil bevæge sig mellem to verdener, hvor i personen få nye, lettere forvirrende oplevelser med sig (Fischer-Lichte, pp 36). I Sisters Academy er teatraliteten et centralt redskab til at give folk en oplevelse af at stå mellem to verdener, og dermed bliver de åbne overfor forvandling. De første dage Sisters Academy er på skolen er meget sårbare (Hansen, video: 13.00 - 16.00) og forvandlingen sker gradvist hen over de 14 dage. Herefter nås den post-liminale fase eller inkorporationsfasen. Individet må ud i verden med sine nye perspektiver på tilværelsen, status og identitet (denstoredanske.dk). Det er her Sisters Academy hjælper dem lidt på vej ved at stille opgaven med de tre ting der skal videreføres i Normalt lægger man kun fokus på den liminale fase, forestillingen, men Hallberg mener at det er vigtigt at tage ansvar for hele processen.

Hvilke traditioner er at finde i Sisters Academy?

Der vil næsten altid kunne læses flere traditioner i et værk. Set fra deltagerens side, vurderer jeg, at den mest dominerede dramaturgi i performanceprojektet Sisters Academy den energetiske dramaturgi. I den energetiske dramaturgi falder formen fra hinanden, for at vi kan komme i kontakt med os selv og andre (Rosendahl, slide 19). På Sisters Academy er der ikke noget fastlagt interaktionsdesign, og deltageren bliver

ikke beskyttet i en tro om at der er. Deltageren har et ansvar, og derved åbnes der op for selvrefleksion: hvad vil du bruge det til? Hvad vil du få ud af dette øjeblik? Det intime og risikofyldte dyrkes, og energien mellem mennesker har stor værdi. I dette energifyldte møde er håbet, set fra performergruppens side, at der også sættes gang i nogle tanker omkring hvordan tingene kunne være anderledes. Dette hører under repræsentationsdramaturgien (Rosendahl, slide 19). Denne dramaturgi er ikke voldsomt dominerende fordi den bygger på kausalitet – noget der ikke nødvendigvis findes på Sisters Academy. Den energetiske dramaturgi taler imod kausaliteten. Til gengæld viser den repræsentative dramaturgi sig fordi der bag ved formen – hel eller fragmenteret – ligger et ønske om refleksion. Udsagnet fra performancegruppen er, at det sanselige er noget værd i undervisningssammenhænge. Denne bagvedliggende betydning, må man formode ikke er skjult ret meget, fordi eleverne sandsynligvis er informerede inden forløbets start om, hvad det går ud på. Den repræsentative dramaturgi bygger på andenordensagttagelser. Hos Sisters Academy måtte disse observationer være eleverne der observerer møder mellem andre lærere, elever eller performere. Man kan drage en historisk parallel til Brecht hvis stykker alle indeholder en bagvedliggende betydning og et ønske om at ændre samfundet ved hjælp af forskellige historier. Forskellen fra Brecht er blandt andet at det ene bygger på det episke teater og den anden på performanceteater. Dette giver helt forskellige udgangspunkter for at overføre en tankegang eller holdning til andre.

Det er interessant, at man, når man arbejder med det sanselige, kan have to dramaturgier implementeret som på nogle punkter er hinandens modsætninger. Den ene bygger på kausalitet og den anden på at formen falder fra hinanden. Man kan diskutere hvilke konsekvenser for performancen. Er det tydeligt nok hvad er intentionen med performancen er? For Gry Worre Hallberg er det vigtigste at kunsten kan ændre samfundet. Men på nært hold kunne det tænkes at eleverne blev så opslugte af deres indre rejse, at de glemte at tænke længere end dertil. Det kunne også være de blev forstyrret af at kende performansens formål. Men alt dette er bare gætterier, og kun fremtiden kan vise om Sisters Academy lykkes i at få en sanselig dimension impliceret i samfundet.

Konklusion

Sisters Academy er et performance-eksperiment som under ledelse af Anna Lawetz og Gry Worre Hallberg har fundet sted på VUC og HF Fyn. Formålet er at give lærere og elever lov til at opleve og eksperimentere med alternative læringsmetoder med udgangspunkt i det kreative. Grundlæggende er princippet at alt bliver ved med at være det samme. Både lærere, elever og fag vedbliver at have den samme funktion – dog med et twist. Alle skal tale engelsk og bære uniform, og lærerene skal opdage deres poetiske selv, som skal være med til at rammesætte undervisningen æstetisk. Disse konkrete valg udgør den nederste del af det

æstetiske hierarki. Teatralitet bliver brugt som et virkemiddel til at åbne op for det sanselige, og til at gøre eleverne sårbare, og mere åbne for at gå igennem den liminale fase, som er en del af overgangsriten. Sårbarheden fremprovokeres også i og med at der ikke findes et fastlagt interaktionsdesign. Denne uforudsigelighed gør dramaturgien energetisk. Det vil sige, at nærværs-erfaringer og forvandling er i centrum. Denne dramaturgi støder sammen med repræsentationsdramaturgien som også er på spil i Sisters Academy. Denne dramaturgi ansporer til refleksion ved hjælp af kausalitet. I kraft af den energetiske dramaturgi er kausaliteten ikke ret meget til stede i Sisters Academy.

Gry Worre Hallbergs mål med Sisters Academy er at implementere en mere sanselig tilgang i undervisningssystemet, men i og med, at det er et eksperiment, vil kun tiden vise om det er lykkedes.

KILDELISTE

Litteratur

- Brockett, Oscar G., Franklin J. Hildy, *History of the theatre*, 10th edition, USA: Allyn and Bacon, 2008
- Feral, Josette, *Foreword, Substance # 98/99*. Vol. 31, nos. 2 &3, 2002
- Fischer-Lichte, Erika: *Reconceptualizing theatre and ritual*, Theatre, Sacrifice, Ritual: exploring forms of political theatre. Routledge, 2005
- Torunn Kjølner: *Teatralitet og performativitet: to sider af samme sag - næsten?* Performative Former, Peripeti, særnummer, 2011

Internetsider

- Hansen, Katja Damkier, *Fyn live*, TV2 Fyn 25/2/14
http://www.tv2fyn.dk/article/450946?autoplay=1&video_id=70688 set 29/5/14
- Kjær, Birgitte, *Gymnasieskole i Odense går med i ekstremt eksperiment*, Politiken, Kultur, 19. februar 2014 <http://politiken.dk/kultur/ECE2207627/gymnasie-skole-i-odense-gaar-med-i-ekstremt-eksperiment/> set 29/5/14
- Cantabile2.dk, *Human Specific Performance*, <http://www.cantabile2.dk/side.asp?side=7> set 01/06/14
- Denstoredanske.dk
http://www.denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Primitiv_religion/overgangsriter?highlight=overgangs%20rite Læst d. 01.06.14

Slides fra undervisningen

- Rosendahl, Thomas, *Kreative interaktioner – Teaterets transformative tradition*, 11. April 2014